

СВОБОДА ЯК ЧИННИК НАРАТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА АВТЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Проаналізовано традицію вживання поняття «нарратив» у науковому дискурсі, доведено можливість його аплікації на дослідження соціальної реальності. Досліджується сутність свободи як чинника соціальних ідентичностей. Основна увага зосереджена на характеристиці нарративу як засобу ідентифікації особи. Зазначається, що особистісна та соціальна ідентичність є однією з найактуальніших і важливих проблем сучасної філософської антропології.

Ключові слова: свобода, національна ідентичність, національна свідомість, нарратив, нарративна ідентичність особистості.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Нині проблема ідентичності гостро стоїть як у Європі, так і в Україні, зокрема, хоча реалії України накладають на неї свою специфіку. Сучасні філософські дослідження характеризуються формуванням нових аксіологічних імперативів на шляху усвідомлення духовно-культурного буття соціуму. Це зумовлено суспільною потребою забезпечити національну інтеграцію в умовах інтенсивних ліберально-демократичних трансформацій і глобалізаційних перетворень. Під час кардинальних соціальних зрушень, трансформаційних процесів, політичної нестабільності втрачаються важливі життєві орієнтири, значущі соціальні норми й моральні цінності, а в підсумку – соціально-культурна єдність. Подібні процеси загострюють проблему ідентичності та актуалізують необхідність її теоретичного осмислення як способу самопізнання і форми самоствердження в мінливому світі. Подолання існуючого нарративного відношення до дійсності актуалізує проблему свідомості, у якій найзагальнішим чином відображено потреби реформування соціокультурного простору.

Дана проблема обґрунтована загальнотеоретичними, історико-філософськими та культурологічними потребами. Як зазначає З. Бауман, ідентичність у сучасному світі стає призмою, крізь яку розглядається, оцінюється, вивчається життя у всій його різноманітності [3, с.22], і саме переосмислення автентичності екзистенції, її креативного потенціалу є необхідною передумовою в пошуку шляхів до духовного вдосконалення особистості та подолання кризи людського буття,

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема ідентифікації не є новою у філософії, але існує багато різних підходів щодо її вирішення. Поняття ідентичності стоїть в центрі критики західноєвропейської філософської традиції. Проблема збереження ідентичності стала однією з основних у сучасній філософсько-культурологічній думці М.Бубера, З.Баумана, Г.Марселя, К.Ясперса, Е.Фромма, Е.Левінаса, Ю.Хабермаса, Ч.Тейлора, Т.Адорно, Ж.Дельоза, Х.Арендт, П.Рікера тощо. Характерна дана тема і для робіт М. Мамардашвілі. Опрацьовуючи проблеми свободи, національної свідомості, самоідентифікації особистості, можна звернутися і до досліджень сучасних українських філософів, доробок яких представлений працями В.П.Андрущенко, І.В.Бичка, Г.І.Волинки, Б.А.Головка, А.Ф.Карася, О.Кульчицького, В.В.Ляха, В.С.Пазенка, М.В.Поповича, К.Ю.Райди, В.Г.Табачковського, Н.В.Хамітова, Л.А.Чекаля та інших учених. Отже, само існуюче розмаїття підходів до визначення поняття ідентичності провокує дослідника більш пильно поглянути на дане явище з метою вироблення такого уявлення про нього, яке було б прийнятним саме для філософської антропології.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідження проблем свободи особистості потребує і розгляду проблеми індивідуального вибору особистості, різноманітних форм прояву індивідуального в умовах поглиблення міжособистісної взаємодії, місця і ролі індивідуальної свободи в розвитку соціальної системи. Саме ідентичність забезпечує набуття особистості духовної цілісності та емоційної стійкості, формує систему ціннісних координат, на основі яких усвідомлюється співпричетність до етносу, суспільства, нації, держави. Мета статті – дослідження взаємозв'язку та взаємозумовленості понять свободи людини та її ідентичності, здійснення аналізу нарративу як засобу ідентифікації особи, з'ясування впливу глобалізаційних процесів на специфіку кризи ідентичності в сучасному світі. В даному випадку нас цікавить

ідентичність особистості – самототожність, встановлювана індивідом у часі й просторі стосовно безлічі самовизначень, які він приймає протягом життя. Системний характер ідентичності особистості визначається виокремленням у ній пов'язаних між собою і вибудуваних у певній послідовності елементів – самоототожнень, часткових стосовно всієї системи ідентичності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поряд з глобальною кризою культури, представники гуманітарних наук відзначають в сучасному світі і кризу ідентичності людини, пов'язаної з руйнуванням традиційної системи цінностей і зростаючим рівнем множинності соціальних ролей і відносин. Перехідний характер сучасної соціокультурної ситуації актуалізує проблему стійкості людського «Я». Повернення людини до самої себе, до свого істинного Я, пошук стійкої підстави в житті, можливість її набуття та збереження, в ході зміни особистості в прискорюваному темпі індивідуального життя і в динамічно змінюваному світі – це питання, які становлять основний зміст проблеми персональної ідентичності.

Сучасна соціальна філософія, психологія пропонує значну кількість підстав, щодо яких дані ототожнення класифікуються, вивчаються і вбудовуються в цілісний концепт ідентичності особистості. Питання про характер взаємодії особистісної і соціальної ідентичностей у системі ідентичності особистості й дотепер лишається дискусійним. Найґрунтовніше цю проблему окреслено в крос-культурних дослідженнях, де ідентичність особистості розглядається як така, що обумовлюється типом культури, до якої особистість належить.

Наше відчуття ідентичності, в тому числі і наша самооцінка, формується під впливом нашої історії та спадщини, нашої культури і нації, нашої біології, духовності або релігії, наших батьків і сім'ї, засобів масової інформації, а також нашого досвіду життя. Наша самоідентифікація пов'язана з нашою пам'яттю, але наші спогади – сенс нашої власної особистості. Чим більше емоцій вкладено в певні спогади, тим більше вони можуть стати частиною нашої ідентичності – бо в оповіданні ми розповідаємо і про нашу власну особистість. Ми можемо формувати наші почуття ідентичності і від зовнішніх факторів, і те, як ми дивимося зовні, може відрізнитися від того, що відбувається всередині нас. Парадоксально, але ми можемо отримати більш сильне почуття від того, хто ми є, через нашу здібність бути інакшими, у відповідь на різні обставини. Ми, можливо, захочемо дізнатися, хто Я такий, скільки цих різних «Я» в мене є? Відкрити це для себе є сенсом нашої власної особистої ідентичності [9].

Під ідентичністю прийнято розуміти результат самовизначення людини чи групи у соціальному сенсі, створення «образу – Я» та «образу – Ми», тобто віднесення ними себе до тих чи інших спільнот за віковими, професійними, статевими, територіальними, етнічними, конфесійними чи іншими ознаками. Англійське слово «identity» вживається у значеннях тотожності, справжності й самобутності. У соціогуманітарних науках пріоритет віддається третьому (самобутності) – ідентичність тут розуміється як сукупність специфічних рис, які виділяють певну спільноту з-поміж інших, і є для окремої особи чи групи підставою для віднесення себе до цієї спільноти. Втім, єдності поглядів у визначенні природи ідентичності не спостерігається. Семантична двозначність поняття «ідентичність» (яке може означати і самототожність і тотожність чомусь іншому, аналогічність) накладає свій відбиток на характер дискусій, які ведуться навколо «буття ідентичності». Конкурують дві ідеальні моделі продукування ідентичностей. Перша перебуває в руслі есенціалізму і відшукує у будь-якій ідентичності органічно властивий їй сутнісний, автентичний зміст, що виводиться здебільшого з культурного досвіду. Інший, близький до конструктивізму, погляд виходить із заперечення інтегральної, гармонійної ідентичності. Остання розглядається як категорія, що конструюється у межах конкуруючих дискурсивних практик. У таких трактуваннях ідентичність виступає як «тимчасовий, відносний, незавершений конструкт, що має онтологічний статус проекту або постулату. Це – завжди недосконале знання про себе і ще не досягнуте адекватне визнання іншими» [5, с.74]. Сучасні уявлення про роль і місце етнічної і національної ідентичності складаються під впливом конкуруючих трактувань діалектики етносу і нації, природи національної єдності, різних типологій націоналізму. Підвищення мобілізаційної ролі етнічної ідентичності наприкінці ХХ – початку ХХІ століття пов'язують із реакцією суспільної свідомості на форсовану глобалізацію, посиленням соціальної конфліктності в умовах перехідних економік, розвитком транспортних комунікацій і засобів зв'язку, що стимулюють консолідацію різних етнічних діаспор.

Ідентичність визначають як систему сприйняття світу, його категоризацію, що через упорядкування повсякденного буття, надання йому сенсів і значень формує соціальну

відповідальність. Саме на цій основі виникає відчуття «ми» як усвідомлення своєї причетності до національної культури, патріотизм і любов до Батьківщини. Це робить ідентичність, з одного боку, досить стабільною, а з іншого – рухливою. Питання індивідуальної ідентичності людини є одним із основних в європейській філософській традиції і розуміється в ній як особливо організована цілісність, пов'язана основними онтологічними законами. У сучасному світі проблема людини дедалі частіше розглядається крізь призму набуття нею ідентичності, оскільки від цього головним чином залежить формування особистості, її моральних якостей, поведінки і здатності до саморозвитку. Розвиток дослідницьких тенденцій у гуманітарних науках свідчить про багаторівневість концепту ідентичності, оскільки різні наукові розгалуження висвітлюють останню з множинних ракурсів. Доречним видається комплексний підхід до аналізу ідентичності. Логіка дослідження передбачає висвітлення проблеми ідентичності шляхом поєднання концептів «ідентичність», «нарратив», «нарративна ідентичність», «свобода» та ін. В якості комплексного підходу і пропонується концепція нарративної ідентичності. При розкритті проблеми нарративної ідентичності в ракурсі її розуміння як комунікативного конструкту, наголос робиться, перш за все на реальній ідентичності та моральних підвалинах осягнення власної історії та екзистенції. Доступ до «Я-концепції», персональної ідентичності, розуміння історії життя стає найбільш відкритим за допомогою звертання до нарративу та до нарративної ідентичності. Появою терміну «нарратив» в філософії ми зобов'язані історіографії, де він виникає в межах «нарративної історії». Відомий теоретик Ф. Анкерсміт зауважує, що «в історіографії цінність історичної події визначається не стільки фактами, які в ній відкрито, скільки нарративною інтерпретацією цих фактів» [1]. Нарративи пронизують наше життя як механізми організації людського досвіду; вони локальні, оскільки існують історично конкретні шляхи їх сприйняття, а також володіють соціальною інструментальністю та прагматичним потенціалом. За допомогою нарративного методу можна розпізнати осмисленість індивідуальних досвідів та переживань, оскільки нарратив, обертаючись до минулого, сягає теперішнього та окреслює перспективи на майбутнє. Е. Левінас зазначає: «Якщо життя в його реальних зверненнях, в справах і турботах є життям безпосередньої дії, то життя у свідомості охоплює минуле, сьогоднішнє і майбутнє як єдине ціле, де минуле не залишається «позаду», а йде з нами і де майбутнє не сховане, а «проглядається», проектується, переживається. Свідомість — це і є зв'язок часів в актах нашої життєдіяльності» [5, с.47]. З цією влучною сентенцією неможливо сперечатись. Саме життя саме в нарративній формі «охоплює минуле, сьогоднішнє і майбутнє як єдине ціле». Таким чином, головним призначенням нарративу можна вважати його вживання як значення подій для людського існування.

Можемо зробити висновок, що суб'єкт набуває своєї ідентичності в дискурсах, а загального осмислення — в нарративі. Ідентичність, таким чином, виступає як процес, рухлива структура, залежна від комунікативних дій, результативного дискурсу з наступним реформуванням моральних засад індивіда та відтворенням раціональної етики сучасного суспільства. Доречним у цьому зв'язку є визначення ідентичності Ч. Тейлором: «Моя ідентичність визначається зобов'язаннями та ототожненнями, що створюють рамку або обрій, в яких я щоразу можу намагатись визначити, що становлять для мене чесноти...» [8, с.44]. Усвідомлення цінності пережитих подій, «життєвого світу» стає можливим завдяки нарративному методу, що уможливило життєздатність нарративної ідентичності саме в комунікативно-дискурсивних просторах.

Отже, сучасна філософська традиція вбачає особливі стосунки людини зі світом у тому, що суб'єкт позначає свою участь у цих стосунках за допомогою різних мовних форм, які розкривають внутрішні причини його бачення. Усе, що людина сповіщає про свої дії і пов'язані з ними бажання і переконання, вміщується в межі її соціальних та індивідуальних практик і складає буття особистості. За допомогою нарративу чи розповіді ми надаємо практикам форми і смислу, впорядковуємо наш досвід темпорально і логічно, виділяючи у ньому початок, середину, кінець і центральну тему. Нарративи всюдишні як механізми організації людського досвіду, локальні через історично конкретні шляхи їх сприйняття, вони володіють соціальною інструментальністю і прагматичним потенціалом. Філософія тлумачить нарратив як спосіб набуття людиною своєї ідентичності, у якому оповідач об'єктивує власну суб'єктивність. Нарратив – це не тільки засіб самоідентифікації особи, а й спосіб досягнення певних соціальних цілей, тому на практиці він має обмежену кількість елементарних функціональних форм, які відрізняються між собою орієнтацією у часі і загальною оцінкою подій. «Нарративна дія перепозначає світ в його часовому вимірі тією мірою, якою розповідати – означає знову здійснювати дію, дотримуючись наміру поеми» [4, с.99].

Підводячи загальні підсумки, можна зазначити наступне. По-перше, ідентифікація як спеціальна проблема загострено постала в ХХ сторіччі, до цього ж перебуваючи в імпліцитній

стадії загальної філософії. По-друге, аналіз ідентифікації завжди пов'язаний з метафізикою тієї філософської концепції, в рамках якої він проводиться. По-третє, філософія ХХ сторіччя вперше так гостро ставить проблему «людини», аналізуючи всі колізії та перипетії ідентичності, відкриваючи фундаментальне значення інтерсуб'єктивності, ілюструючи, що ідентифікація есенційно завжди має виключно діалогічний характер звернення до Іншого. Таким чином, філософія виробила багато концепцій ідентифікації, але найважливішим і надалі залишається те, що незалежно від концептуалістики людина повинна набути власної ідентичності, щоб стати особистістю та набути свободи. Втрата ідентичності завжди веде до особистих людських катастроф.

Ми вважаємо, що найповніше зв'язок індивідуалізму та свободи виявляє себе в ціннісно-культурному просторі. Саме в ньому про індивідуалізм висловлюють суперечливі судження. Під ціннісно-культурним простором ми розуміємо сферу, в якій людина здійснює духовно-культурну діяльність і власне самоствердження. Це стосується сфер моралі, науки, релігії, мистецтва, врешті-решт філософії тощо. Індивідуалізм в такому разі стає незаперечним виявом свободи самовираження та творчості. Важливим в цьому випадку є обґрунтування цінності індивідуальної свободи. Свобода виражає саму сутність процесів, які відбуваються в ціннісно-культурному просторі, адже вони мають сенс та значення тільки за умови вільного самовираження особи: свобода є гротеском, якщо вона не припускає для особистості можливості бути іншою і не створює умов для її індивідуальної ініціативи, активності та відповідальності. Індивідуалізм полягає в можливостях бути самим собою, у прояві власної самоідентифікації. В сучасному світі свобода здійснює себе в просторі, який ми визначаємо як ціннісно-культурний. Індивідуалізм у такому разі виступає незаперечним виявом свободи самовираження та творчості. Незважаючи на питання та проблеми, які висувують теперішні соціальні процеси, подальший розвиток суспільства можливий тільки за прийняття ідеї свободи особи як однієї з базових та узгодження системи всіх інших цінностей таким чином, щоб вони могли існувати в гармонії.

Криза ідентичності впливає з грандіозних змін, що відбулися у світі за декілька останніх десятиліть і пронизує різною мірою світову цивілізацію в цілому. Відомий американський вчений С.Хантінгтон зазначає, що криза ідентичності стала глобальним феноменом, а дебати з цього приводу перетворилися на характерну рису нашого часу. Він аналізує специфіку прояву кризи ідентичності в різних країнах й доводить, що кардинальні соціальні зміни та екстремальні ситуації, характерні для сучасності, можуть зруйнувати або різко змінити ідентичність індивіда. [7, с.35]. На думку З. Баумана, проблема, яка турбує людей наприкінці ХХ століття, полягає не в тому, як знайти і сформулювати обрану ідентичність та примусити оточуючих визнати її, а в тому, яку ідентичність обрати і як виявитися спроможним вчасно зробити інший вибір, якщо раніше обрана ідентичність втратить цінність і привабливі риси. Тобто йдеться не лише про свободу та плюралізм ідентичностей в глобалізованому світі, а й про розширення діапазону вибору ідентичностей [2, с.176]. Криза ідентичності в такому контексті постає як пересічний стан індивідів, які змушені в ситуації невизначеності змінювати чи шукати свою власну ідентичність, які не здатні з різних причин адаптуватися до змін зовнішнього середовища, до нових умов життя, оскільки реалії глобалізованого світу постають перед людиною як хаотичні, нестабільні, й вона не спроможна усвідомити загрози та виокремити чинники, що визначають її позицію, виробити власну модель поведінки в такому світі.

Висновок з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Звернення до аналізу автентичності особистості як феномену, конституюваного інтерсуб'єктивним простором, має під собою низку теоретичних основ, пов'язаних, насамперед, зі зміною ідеалів наукової раціональності. Рефлексована нині криза універсалістсько-раціоналістичних наукових уявлень спричинює перегляд принципів і розмивання меж наукової раціональності, що претендувала на адекватну репрезентацію реальності. Методологія науки все частіше звертається до категоріального базису й методів гуманітарних наук, внаслідок чого актуалізується питання про способи репрезентації природної й соціокультурної реальностей. Численні «повороти», які віддзеркалюють спроби сучасної науки визначитися у своїх парадигмальних координатах, водночас формують нові виміри вивчення реальності. Наративи – це процес конструювання реальності, а власні оповідання є певною версією єдиної загальної розповіді спільноти. Проте, з іншого боку, можна стверджувати, що індивідуальні наративи утворюють понадіндивідуальну загальну розповідь – інтерсуб'єктивний світ, де кожен створює свою власну розповідь і де завжди буде місце для розповіді кожного. Наратив майбутнього має бути налаштований на розвиток ідентичності особистості, вихід її за рамки стагнаційних,

консервативних, суб'єктивно незадовільних історій; визначений у своєму стрижені, але гнучкий, багатоваріантний у шляхах, формах та засобах самоздійснення; відкритий до «зворотного зв'язку» із життєвими обставинами, у яких розгортається історія особистості, до змін та коректив, які вони вносять; багатогранний, різноплановий; діалогічний, тобто орієнтований на те, що особистість створює власну історію, поважаючи право інших також творити свою; унікальний, такий, що уособлює право особистості писати свою власну історію, не схожу на будь-яку іншу. Отже, нарратив майбутнього є засобом формування нової ідентичності особистості, шляхом вибудовування її з унікальних епізодів та бажаних історій.

Таким чином, проблемне поле ідентичності включає центральну проблему сучасної філософії та культури, від вирішення якої залежить її самозбереження, – відтворення універсальності людини, що в першу чергу передбачає зміну природи людської діяльності, структури та характеру особистісних цінностей, відродження духовності. Сьогодні необхідно знайти підхід до вироблення нового каркасу ідентичності. Основою ідентичності повинна стати гідність Людини, інстинктивне відчуття своєї цінності, без будь-якого посягання на цінність інших, зріла поведінка, коли людина усвідомлює реалістично і в екзистенціальній манері відповідальність за власну поведінку. Звернення до глибинних автентичних коренів національної культури та власної історії здатне активізувати в масовій свідомості процес регенерації національного образу світу, національної культури і втіленого в ній суспільного інтелекту, що сприяє відторгненню чужих суспільству цінностей, норм, установок і моделей поведінки. Важлива роль щодо подолання кризи ідентичності повинна надаватись освіті в цілому та соціально-гуманітарній, філософській освіті, зокрема. Сучасна соціокультурна ситуація пропонує ідентичності людини виклик, адекватно відповівши на який, він може розвивати свої різнобічні здібності і формувати більш багатогранний погляд на світ. Однак це зажадає від суб'єкта більшої активності, ніж у попередні епохи – сучасна людина повинна сама вибирати, на якому фундаменті і з яких елементів їй конструювати своє Я і свою ідентичність, як саме він облаштує лабіринт, в якому він має мандрувати.

Література:

1. Анкерсмит Ф. Р. История и тропология: взлет и падение метафоры./ пер. с англ. М. Кукарцева, Е. Коломоец - М.: Прогресс-Традиция, 2003. - 496 с.
2. Бауман З. Индивидуализированное общество / Зигмунт Бауман; пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева –М.: Логос, 2005. – 390 с.
3. Бауман З. Текущая современность / З. Бауман; пер. с англ. под ред. Ю. В. Асочакова. – СПб: Питер, 2008. – 240 с.
4. Гатальська С.М. Наратив як особлива епістемологічна реальність. Вісник Міжнародного Соломонового університету. – К., 2002. – № 8.
5. Левінас Е. Між нами: Дослідження. Думки-про-іншого: Збірник статей / Пер з фр. В. Куринського. – К.: Дух і літера, 1999. – 291 с.
6. Лесков Л. В. Футуросинергетика западной цивилизации (задачи синергетического моделирования) / Л. В. Лесков // Общественные науки и современность. – 1998. – № 3. – С. 149 – 160
7. Тейлор Ч. Джерела себе. — Пер. з англ.— К.: Дух і літера, 2005. – 691 с.
8. Хантингтон С. Кто мы?: Вызовы американской национальной идентичности/ Самюэль Хантингтон; пер. с англ. А. Баширова.- М.: Транзиткнига, 2004.- 635 с.
9. Glen Gibson. Personal Identity, Roles & Personality. [Электр. ресурс] Режим доступа: <http://www.counselling-london.org.uk/psychotherapy-camden-issues/identity/>
10. John J. Davenport, Narrative Identity, Autonomy, and Mortality: From Frankfurt and MacIntyre to Kierkegaard, Routledge, 2012, 230 pp.

Савицкая И. Н. Свобода как фактор нарративной идентичности и аутентичности личности. *Проанализирована традиция употребления понятия «нарратив» в научном дискурсе, доказана возможность его аппликации на исследование социальной реальности. Исследуется сущность свободы как фактора социальных идентичностей. Основное внимание сосредоточено на характеристике нарратива как средстве идентификации. Подчеркивается, что личная и социальная идентичность является одной из наиболее актуальных и важных проблем современной философской антропологии.*

Ключевые слова: свобода, национальная идентичность, национальное сознание, нарратив, нарративная идентичность личности.

Savitska I.M.. Freedom as a factor of narrative identity and authenticity of personality. *The article explores the phenomenon of freedom as factor of narrative identity and authenticity of the personality. Personal and social identity is one of the most actual and important problems of*

contemporary philosophy and anthropology. The main attention is focused on the characteristics of a narrative as a means of identification. Analyzed the tradition use of «narrative» in scientific discourse, proved the feasibility of its application to the study of social reality. We investigate the nature of social identities. It was found that narrative serves the mechanism of organizing experience of the human person, which ensures the unity of life itself. The narrative concept of self and otherness implies that one is able to take responsibility for their actions and experience, and is able to bring to justice the other, to put the question to them. The article is decated to the narrativ dimation of problem of the Self and Otherness. The analysis of philosophical-anthropological maintenance of category of “self” is carried out, that provides integrity of personality and is its kernel. The motion of philosophical idea is considered with regard to understanding of self as cure which provides the openness of man for itself and at the same time for the world openness. Probed essence of dialog as the experience of Another, where the last comes as constitute of the Self. Dialogic relations of I-You foreknow in principle other consideration of “I”, where the Self is gradually formed in reply to an Other’s address to it. It is found out, that narrativ is that mechanism of organization of experience of human person which provides unity of life as such. Narrative conception of the Self and Otherness means, that person is able to be responsible for the actions and experience; able to call other to the answer, to put a question before them. It is proved that multiculturalism as well as cultural pluralism naturally grows from politics of overtures with minorities to the right for the individuals to choose her/his identity which is to be confirmed by the principle of law of freedom of thought hence by responsibility for the consequences of self-definition. Influence of processes of understanding and interpretation of vital experience is investigational on forming of presentations of personality about the own future and its vital plans.

Key words: freedom, national identity, national consciousness, narrative, narrative identity of person, self, identity, social identity, person